

Ա. Յ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

**ՔԵՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՁԵՎԱԿՈՐՈՒՄԸ ԱՆԳԼԵՐԵՆԻ՝
ՈՐՊԵՍ ԵՐԿՐՈՐԴ ՕՏԱՐ ԼԵԶՎԻ,
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ**

(Գործնական աշխատանքներ)

ԵՐԵՎԱՆԻ Վ.ԲՐՅՈՒՄՈՎԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԼԵԶԱԲԱՆԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

**ՔԵՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄԸ ԱՆԳԼԵՐԵՆԻ՝
ՈՐՊԵՍ ԵՐԿՐՈՐԴ ՕՏԱՐ ԼԵԶՎԻ,
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ**

(Գործնական աշխատանքներ)

Կազմող և խմբագիր՝ Ա.Յ.Սարգսյան

«Լինգվա» հրատարակչություն

ԵՐԵՎԱՆ – 2005

ՀՏԴ 802.0
ԳՄԴ 81.2 Անգլ
Ք 480

Երաշխավորված է Վ.Բրյուսովի անվան պետական լեզվաբանական համալսարանի գիտական խորհրդի կողմից որպես ձեռնարկ օտար լեզուների և լեզվաբանություն և միջմշակութային հաղորդակցություն ֆակուլտետների գերմաներեն լեզվի բաժնի ուսանողների համար:

Ք 480 Քերականական հմտությունների ձևավորումը անգլերենի՝ որպես երկրորդ օտար լեզվի, ուսուցման ընթացքում
(Գործնական աշխատանքներ): Եր.: «Լինգվա», 2005, 37 էջ:

Գրախոս՝ մ.գ.թ., դոցենտ *Կարապետյան Կ.Մ.*

Ք $\frac{4602020100}{0134(01) - 2005}$ 2005թ.

ԳՄԴ 81.2 Անգլ

Ձեռնարկը նախատեսված է ՀՀ բուհերի այն ուսանողների համար, որոնք ուսումնասիրում են անգլերենը որպես երկրորդ օտար լեզու (գերմաներենի հիման վրա):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Նախաբան	4
Վարժությունների համակարգի ընդհանուր բնութագրումը.....	5
Վարժությունների տիպերն ու տեսակները.....	7
Նախապատրաստական փուլ.....	8
Վարժանքի փուլ.....	11
Բուն խոսքային փուլ.....	18
Խոսքային կարողություններ զարգացնող վարժություններ.....	22
Դերային խաղեր.....	28
Ստուգման կազմակերպում.....	33
Օգտագործված գրականություն.....	35

ՆԱԽԱԲԱՆ

Լեզվի տիրապետումը հնարավոր չէ առանց խոսքային կարողությունների և քերականական հմտությունների ձևավորման: **Past Indefinite** և **Present Perfect** ժամանակաձևերի գործածության ավտոմատիզմին հասնելու համար անհրաժեշտ է կատարելագործել երկրորդ օտար լեզվի քերականության ուսուցման ռազմավարությունը, քանի որ մասնագիտական բուհի պայմաններում երկրորդ օտար լեզվի, տվյալ դեպքում անգլերենի, քերականության ուսուցման մեթոդական դրվածքը դեռ լիարժեք չի համապատասխանում օտար լեզուների դասավանդման արդի պահանջներին՝ հաղորդակցական ուղղվածության ապահովմանը:

Այս պահանջները պայմանավորված են հետևյալ գործոններով՝

ա. Փոխվել են ուսուցման նպատակները,

բ. Մեծացել են ուսանողների շփման հնարավորությունները, շրջանակները և պահանջները:

Անգլերենի՝ որպես երկրորդ օտար լեզվի դասին քերականության ուսուցումը հիմնականում կատարվում է կանոն-բացատրությունների օգնությամբ, որից հետո տեղի է ունենում ամրապնդումը՝ մի շարք քերականական վարժությունների կատարման միջոցով: Վարժությունների կատարումը զուտ լեզվական բնույթ է կրում և բավականին ժամանակ է խլում, այդ իսկ պատճառով քիչ ժամանակ է հատկացվում ուսանողների հաղորդակցական կարողությունների զարգացմանը: Վերոհիշյալ խնդիրների լուծումը ստիպում է երկրորդ օտար լեզվի՝ անգլերենի քերականության ուսուցման մեթոդիկայի մեջ հիմնական շեշտը դնել դասի հաղորդակցական ուղղվածության վրա: Կարծում ենք, որ համապատասխան հաղորդակցական վարժությունների կիրառումը երկրորդ օտար լեզվի՝ անգլերենի քերականության ուսուցման ժամանակ ավելի արդյունավետ և նպատակաուղղված կդարձնի դասը և հնարավորություն կտա ավելի կարճ ժամանակամիջոցում յուրացնել քերականական նյութը (տվյալ դեպքում անգլերենի բայի **Past Indefinite** և **Present Perfect** ժամանակները) և ավելի շատ ժամանակ հատկացնել խոսքային կարողությունների քերականական կողմի ձևավորմանը:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՍԱԿԱՐԳԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԲՆՈՒԹԱԳՐՈՒՄԸ

Քերականական հմտությունների ձևավորումը ենթադրում է ուսումնասիրվող երևույթի ճիշտ գործածությունը տիպական խոսքային իրադրություններում, ինչպես նաև քերականական մեխանիզմների ճկունության զարգացումը հաղորդակցման փոփոխվող պայմաններում, որոնք պահանջում են ասույթի համապատասխան գործածության քերականական ձևավորում:

Քերականական մեխանիզմների ձևավորման գործընթացում նպատակահարմար է առանձնացնել հետևյալ փուլերը.¹

1. Նախապատրաստական փուլը, որտեղ տեղի է ունենում՝

ա. Անհրաժեշտության դեպքում տվյալ քերականական նյութի ծանոթացումն ու ընկալումը, ձևի, կառուցվածքի, իմաստի առանձնահատկությունները և տարբերակիչ հատկանիշները հայերեն և գերմաներեն լեզուների հետ զուգադրելիս:

բ. Տարբեր քերականական վարժությունների կատարումը “հենարանի” առկայությամբ՝ կանոն-հրահանգ, խոսքային նմուշ:

Այդ գործողությունները ուղղված են բայական երևույթների իմաստի, ձևի, կառուցվածքի և գործածության ոլորտի գիտակցմանը:

2. Քերականական երևույթների ամրապնդման և հմտությունների ձևավորման փուլ, որտեղ տեղի է ունենում քերականական գործողությունների ավտոմատացում:

3. Բուն խոսքային կարողությունների զարգացման փուլ, որտեղ սովորողները լուծում են տարբեր տիպի հաղորդակցական խնդիրներ՝ կապված այս կամ այն խոսքային իրադրության հետ:

Յուրաքանչյուր փուլում կատարվում են տվյալ փուլին բնորոշ վարժություններ: Այս նպատակով օգտագործվում են ընդօրինակման, տեղադրման, փոխակերպման, հարց-պատասխանի, ընդլայնման և այլ վարժություններ:

Ընդօրինակման վարժություններում (Imitation) տրվում է քերականական երևույթի կառուցվածքը, որն անհրաժեշտ է կրկնել առանց փոփոխության: Վարժությունը կարելի է կատարել ունկընդդեռվով և կրկնելով քերականական ձևերն ըստ նմուշի:

Տեղադրման վարժությունները (Substitution) օգտագործվում են քերականական նյութի ամրապնդման, համապատասխան իրավիճակներում քերականական կառույցի անտոմատիզմի մշակման

¹ Аствацатряян М.Г., Обучение иностранному языку в условиях субординированного билингвизма (на примере немецкого языка в армянской школе). Автореферат на соискание ученой степени доктора пед. наук. М. 1988. С 24-27.

համար: Այս տեսակի վարժությունների կազմակերպման համար կարևոր է ապահովել փոխարինման հուշող տարբերակիչ տարրերի հենարան՝ որպես աջակցող փաստ:

Փոխակերպման վարժությունները (Transformation) զարգացնում են խոսքի մեջ առաջարկված կառույցները միավորելու, փոխարինելու, կրճատելու կամ ընդլայնելու հմտություններ: Այս վարժությունները ձևը կապում են իմաստի հետ:

Վարժությունների համակարգը մշակելիս անհրաժեշտ է պարզել, թե որն է այս կամ այն վարժությունների նպատակը, կոնկրետ խնդիրը, օբյեկտը, նյութը և տիպերն ու տեսակները:

Վարժությունների համակարգի հիմքում ընկած են հետևյալ դրույթները.

- Վարժությունների **նպատակը** ենթադրում է, թե խոսքային գործունեության որ տեսակը պետք է զարգացնել՝ ընկալողակա՞ն /ռեցեպտիվ/, թե՞ արդյունարար /պրոդուկտիվ/:
- Վարժությունների **խնդիրը** քերականական կառույցի, և/կամ ձևի, և/կամ իմաստի համատեքստում գործածության յուրացումն է:
- Վարժությունների **օբյեկտ** ասելով նկատի ունենք հատկապես այն դժվարությունները, որոնց ուսանողները հանդիպում են նյութը յուրացնելիս:
- Վարժությունների **նյութ** ասելով հասկանում ենք, թե ինչ լեզվական նյութ է ընդգրկում վարժությունը, այսինքն՝ սկսած առանձին բառերից, վերջացրած նախադասություններով և տեքստերով:
- Ըստ նյութի **ակտիվացման հաջորդականության** առանձնացվել են նախապատրաստական և բուն հաղորդակցական վարժություններ: Նախապատրաստական վարժություններն ունեն հնարավորին չափ հաղորդակցական ուղղվածություն:

Հիմնվելով այս ամենի վրա, վարժությունների համակարգը մշակելիս մենք հատուկ տեղ ենք տվել ուսանողների կողմից կատարվող հետևյալ գործողություններին.

- Քերականական երևույթի իմաստի, ձևի, արտասանության յուրացում.
- Տվյալ համատեքստում քերականական երևույթների գործածություն.
- Սովորողների ձեռք բերած դրական լեզվական փորձի օգտագործում (հայերենից, գերմաներենից).

- Բացասական ներթափանցման ազդեցության չեզոքացում (տարբեր լեզուներում քերականական երևույթների բաց հանմաստության և գիտակցման միջոցով):
- Ստուգում:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՏԻՊԵՐՆ ՈՒ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

Վարժությունների տիպերն ընդգրկում են վարժությունների տարբեր տեսակները և հարաբերակցվում են միմյանց հետ:

Վարժությունների համակարգը մշակելիս միշտ պետք է ուշադրություն դարձնել քերականական նյութի դժվարության աստիճանի ստորակարգման (հիերարխիա) վրա: Ընկալողական (ռեցեպտիվ) - արդյունարար (պրոդուկտիվ) և լեզվական-խոսքային վարժությունները կապված են միմյանց հետ: Նրանց ընտրությունը կախված է հմտությունների և կարողությունների զարգացման մակարդակից և դժվարության աստիճանից:

Վարժությունների համակարգը պետք է համապատասխանի հետևյալ պահանջներին.

- Նպաստի քերականական երևույթների ուսուցումից բխող դժվարությունների հաղթահարմանը, էտալոնների ձևավորմանը, այսինքն՝ լեզվական միավորների ճիշտ պատկերի ստեղծմանը, դրանց կիրառմանը և երկարատև պահպանմանը հիշողության մեջ:
- Այս կամ այն քերականական երևույթի նկատմամբ տարբերակված մոտեցում դրսևորելը՝ հաշվի առնելով ներթափանցման հնարավոր ազդեցությունը՝ թե՛ դրական, թե՛ բացասական:
- Ընկալողական (ռեցեպտիվ) վարժությունների կատարումը, որոնք նպաստում են քերականական կառույցների տեսողական պատկերների ձևավորմանը և մտապահմանը (տեսողական պատկերը կապակցվում է ընկալողական-շարժողական պատկերի հետ, իսկ ողջ համալիրը հարաբերակցվում է որոշակի իմաստի հետ: Լեզվական միավորների էտալոնների ձևավորմանը նպաստում են վարժությունները, որոնք ապահովում են քերականական կառույցների բազմակի կիրառումը տարբեր իրադրություններում, որն էլ իր հերթին նպաստում է դրանց մտապահմանն ու յուրացմանը):
- Ջարգացմի վերարտադրման գործողությունների ավտոմատացումը (սահունություն և միաձուլություն):

- Առավելագույն չափով մոտեցնի դրանք բուն հաղորդակցման պայմաններին:

Օրինակ՝ ընդօրինակման վարժությունները զարգացնում են վերարտադրման սահունություն և անընդհատություն: Տեղադրման վարժությունները զարգացնում են ինչպես խոսելու արագությունը, այնպես էլ կռահման կարողությունը: Նշված վարժությունների համեմատությամբ, փոխակերպման վարժություններում սովորողը կատարում է ավելի բարդ գործողություններ, կապված ասույթի լեզվական ձևավորման հետ: Փոխակերպման վարժությունները կարելի է կատարել նմուշի բացակայությամբ կամ առկայությամբ: Չնայած երկրորդ փուլի վարժությունները ըստ էության լեզվական բնույթ են կրում, այնուամենայնիվ, հնարավորության դեպքում նրանք ունեն հաղորդակցական ուղղվածություն, որի նպատակն է քերականական կառույցների գործածությունը բանավոր կամ գրավոր հաղորդակցման ժամանակ:

Նախապատրաստական փուլ. Քանի որ, ինչպես նշվեց, առաջին՝ նախապատրաստական փուլում սովորողները ծանոթանում են **Past Indefinite** և **Present Perfect** ժամանակներից, ապա մեր կողմից առաջարկված վարժությունների օրինակները ընդգրկում են հենց այդ ժամանակները:

Ստորև տրվում է մայրենի և առաջին օտար լեզուների ազդեցությամբ առաջացող դժվարությունները հաղթահարելուն ուղղված վարժությունների համակարգը:

1. Հայերեն լեզվով իրադրությունների վերլուծություն՝ ճիշտ ժամանակաձևը ընտրելու կողմնորոշման նպատակով.

Այս վարժության նպատակն է քերականական երևույթների գիտակցումը մայրենի լեզվում: Օրինակ՝ կարդալ հետևյալ իրադրությունները և նշել, թե որ նախադասություններում են գործողությունները տեղի ունեցել անցյալում և ինչպես է արտահայտված հարաբերակցությունը անցյալի հետ:

Օրինակ - Ինչու՞ ես կանգնել այստեղ:

Why are you standing here?

Warum stehst du hier?

- Ես կորցրել եմ սենյակի բանալին և չեմ կարող ներս մտնել:

I have lost the key to the room and can't enter.

Ich habe den Schlüssel des Zimmers verloren und kann nicht hinein.

- Երբ՞ ես կորցրել:

When did you lose it?

Wann hast du es verloren?

- Կարծում եմ, կորցրել եմ, երբ դպրոցում էի:

I think I lost it when I was at school.

Ich denke ich habe es in der Schule verloren

2. Կարդալ անգլերեն նախադասությունները և իրադրությունները՝ որոշելով, թե որ նախադասության միջոցով է արտահայտվում.

- անցյալում տեղի ունեցած գործողությունը.
- անցյալում կատարված, բայց ներկայի հետ հարաբերակցվող գործողությունը.
- ուշադրություն դարձնելով՝ բայի ձևակազմական տարրերին, (կանոնավոր, անկանոն բայերը, **-ed** վերջածանցի արտասանությունը, հարցական ձևի կազմությունը շրջուն շարադասության օգնությամբ, **did** օժանդակ բայի ներմուծումը, ժխտական ձևի կազմությունը):

Օրինակ՝ տրված կառույցում որոշել քերականական ձևի իմաստը (**Past Indefinite**-ը արտահայտում է անցյալում կատարված, կրկնված, ավարտված գործողություն և այլն: **Present Perfect**-ը արտահայտում է անցյալում կատարված գործողություն, որը շարունակվում է մինչև ներկայի պահը, գործողության կատարման կոնկրետ ժամանակը չի նշվում և այլն):

Օրինակ՝ We rarely watch television but last week we watched a lot of interesting programmes. I got a package in the mail. When I opened it, I found a surprise. Stainly was climbing the stairs when he slipped and fell. Luckily he didn't hurt himself. What have you done today? Today I have done a lot of work. What did you do yesterday? Yesterday I did a lot of work.

Նշել այն իրադրության կամ նախադասության համարը, որտեղ քերականական ձևի կիրառման սխալ է թույլ տրված:

Օրինակ՝ 1.* He has left school last year.

Բազմալեզու բուհական պայմաններում կարևոր հնարներից է քերականական կառույցների իմաստավորման համար լեզվական միջոցների կիրառումը բացատրության, համեմատության, թարգմանության միջոցով:

Օրինակ՝ նշել քերականական այն ձևերը, որոնք համապատասխանում են

- գերմաներենին,
- անգլերենին (այսպես կոչված պայմանական թարգմանություն):

Ուսումնական գործընթացում առանձնահատուկ տեղ ունեն գերմաներենից թարգմանական վարժությունները, որոնց նպատակն է կանխել գերմաներեն լեզվի բացասական ազդեցությունը և ուժեղացնել սովորողների գիտակցումը (ռեֆլեքսիա):

Օրինակ՝ Լրացնել աղյուսակը.

ԼԵՉՈՒՆԵՐ ՀԱՅԵՐԵՆ	ԳԵՐՄԱՆԵՐԵՆ		ԱՆԳԼԵՐԵՆ	
	Präteritum	Perfekt	Past Indefinite	Present Perfect
1. Երեկ ես նրան տեսել եմ:	+	+	+	-
2. Տաս րոպե առաջ ես նրան տեսել եմ:	+	-	+	-
3. Ես արդեն նրան տեսել եմ:	-	+	-	+
4. Ես ապրում էի Լոնդոնում, երբ երեխա էի:	+	-	+	-
5. Անցյալ տարի ես սովորում էի դպրոցում:	+	+	+	-
6. Անցյալ տարի ես ավարտել եմ /ավարտեցի/ դպրոցը:	+	+	+	-

Նախադասությունները թարգմանել անգլերեն.

- հայերենից.

1. Դուք կարդացե՞լ եք “ Թոմ Սոյերը” ձեր մանկության տարիներին: Այո, ես այն վերընթերցեցի անցյալ շաբաթ և ավելի մեծ հաճույք ստացա դրանից, քան մանկությանս տարիներին:
2. Ինչքա՞ն ժամանակ պահանջվեց ձեզանից օդակայան հասնելու համար: Ինձնից պահանջվեց երկու ժամ:
3. Որտե՞ղ էիր մի ժամ առաջ: Ես գրադարանում էի: Ես մի հետաքրքիր գիրք վերցրեցի կարդալու:
4. Դու երբե՞ն եղե՞լ ես Աֆրիկայում: Ոչ, երբեք այնտեղ չեմ եղել, բայց շատ կցանկանայի գնալ այնտեղ:
5. Ձեզ դուր եկա՞վ նրա նոր գիրքը: Ցավում եմ ասել, բայց ես այն չհավանեցի:
6. Ես արդեն վերջացրեցի աշխատանքը: Ցույց տա՞մ, թե ինչ եմ արել:

7. Ե՞րբ ես նրա հետ վերջին անգամ խոսել: Վերջին անգամ նրան տեսել եմ /տեսա/ Ջեյնի ծննդյան երեկույթին:

• գերմաներենից՝ անգլերեն.

1. Gestern habe ich meinen Freund getroffen. Gestern traf ich meinen Freund.
2. Wann bist du gekommen? Ich bin vor zwei Tagen gekommen.
3. Im letzten Jahr habe ich London besucht. Im letzten Jahr besuchte ich London
4. Gestern hat Peter ein neues englisches Buch gekauft.
5. Vorige Woche sind sie aus London gekommen.

Յուրաքանչյուր առաջադրանքի համար տրվում են համապատասխան մոուլներ: Օրինակ՝ թարգմանել հետևյալ նախադասությունները գերմաներենից անգլերեն, ուշադրություն դարձնելով շարադասությանը.

Վարժանքի փուլ. Երկրորդ փուլն ըստ էության քերականական մեխանիզմների ձևավորման փուլն է: Վարժությունները կազմված են ըստ դժվարության աստիճանի՝ հաշվի առնելով սովորողների ձեռք բերած փորձը ինչպես հայերենում, այնպես էլ գերմաներենում:

Օրինակ՝ ընդօրինակման վարժություններ (imitation):

ա. Վերարտադրում. Օրինակ՝ ասեք, որ կատարել եք նույն բանը (եթե դա համապատասխանում է իրականությանը).

I was at the library yesterday. I was there too.

I went to the theatre last Sunday. I went to the theatre too.

I have just had a bath. I have had a bath too.

բ. Ասվածի հաստատում. Կրկնել խոսողից հետո՝ հաստատելով կամ համաձայնելով.

Օրինակ՝ Did you drink some coffee before class? Yes, I drank some coffee.

Եթե դուք այլ բան եք արել, ասեք այդ մասին.

Օրինակ՝ Did you shut the door? No, someone else did it.

Համաձայնեք ընկերների ասածի հետ. Օրինակ՝ Did Nick fly to the USA?. Yes, Nick flew to the USA.

Այս խմբի մեջ է մտնում նաև «Արձագանք» դերային խաղը: Օրինակ՝ կրկնել նախադասությունը, ամեն անգամ այն ավելի ու ավելի ցածրաձայն արտաբերելով:

Ինչպես քերականական նյութին ծանոթանալու, այնպես էլ վարժանքի կազմակերպման ժամանակ իրականացվում է տարբե-

րակված մոտեցում սովորողների նկատմամբ: Անհրաժեշտ է կատարել ոչ միայն արդյունաբար, այլ նաև ընկալողական վարժություններ:

Ընկալողական վարժությունների թվին են պատկանում նաև ընտրողական վարժությունները (Multiple Choice Technique): Օրինակ՝

ա. Տրված մի քանի ձևերից ընտրել համապատասխան ձևը.

1. I have been in this city for a long time. I - **C**—sixteen years ago.

A. have come B. was coming **C. came** D. came

2. My family loves this house. It ... the family home since my grandfather built it 60 years ago.

A. had been B. was C. has been D. will be

բ. Ընտրել ճիշտ բայը և գործածել **Past Indefinite**-ում.

Choose 1. The boy **shut** the door quietly.

Earn 2. I ... a pretty dress.

Win 3. We ... him of his promise.

Teach 4. I ... the new student at the party.

Shut 5. He ... 55\$ a week in that store.

Break 6. I ... my bet with Frank last week.

Meet 7. He ... the window with his ball.

Remind 8. I ... the proper pronunciation of it.

Mention 9. He ... your name to us several times.

Use 10. She ... the new word in a sentence.

գ. Ընտրել ճիշտ բայը և գործածել **Present Perfect**-ում.

Catch 1. The wind **has blown** all day.

Know 2. We ... him for many days.

Use 3. I ...this typewriter many times.

Feel 4. He ... the number of the guests carefully.

Copy 5. I ...very bad for almost a year.

Blow 6. She ...the words into her notebook.

Steal 7. Someone ... her diamond necklace.

Spend 8. The police ...not ... the thief yet.

Count 9. I ... her by telephone several times.

Call 10. We ...about 250\$ in the last two weeks.

Կապակցում (Matching Technique)

ա. Նկարները համապատասխանեցնել տրված նախադասություններից:

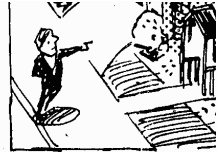
1)

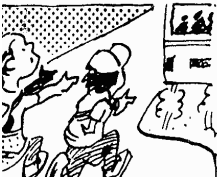
2)

3)

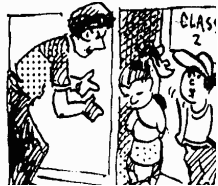
4)

5)

6)

- a) I lived here for ten years. 3 ...
- b) I have lived here for ten years. ...
- c) Pat has gone shopping. ...
- d) Pat has been shopping. ...
- e) We have missed the bus. ...
- f) We missed the bus. ...

բ. Համապատասխանեցնել նախադասությունների երկու կեսերը:

1. My little brother started school	→ a. all day.
2. The Prime minister hasn't been abroad	→ b. when he was six.
3. caught a cold	c. in the 19 th century.
4. My father has been asleep in bed	d. since January.
5. The Red Cross started	e. several minutes ago.
6. The dentist has asked us to wait	f. when we went out in the rain.
7. The last bus left	g. for a few minutes.

գ. Աջ և ձախ սյունակներում տրված նախադասությունները համապատասխանեցնել ըստ իմաստի.

a) Jim has just written a book. 5	1) This is not his first book.
b) Has Jim written a book yet.	2) Does Jim write books?
c) Jim has already written a book.	3) He finished his book last year.
d) Jim wrote a book a year ago.	4) Jim started work as an author ten years ago.
e) Jim has never written a book.	5) He finished it a few days ago.
f) Has Jim ever written a book?	6) Jim started writing in 1996 and has written two books between then and now.
g) Jim has written two books since 1996.	7) Jim doesn't write books.
h) Jim has written books for ten years	8) Has he finished a book?

Տեղադրում (Substitution).

ա. Կազմել նախադասություններ ըստ այդուսակի.

I He She	enjoyed	the book. the movie. the story.	
Did you advise	him her them Mary	to read the book? to go to the movies? to look through the papers? to meet Mr.Smith?	Sure, I did. Yes, I did. No, I didn't. I am sorry to say, I didn't.

Ընկալողական լեզվական վարժության օրինակ է կռահումը (Guess Technique): Օրինակ՝
Կռահել երկխոսության մեջ բաց թողնված հարցերը (պատասխանները տրվում են):

QUESTION

ANSWER

1. **Where have you been?**
2. ... did he go? A few months ago.
3. ... did you choose? The small one.
4. ... did they leave ? Because it was late.
5. ... did they leave for? Washington D.C.

At the library.

Ալեքսը ցանկանում է ընդունվել գեղարվեստի քոլեջ, և դասախոս Թոմը Սմիթը հարցազրույց է անցկացնում նրա հետ:

Tom: Right, Alex, let's find out something about you. You are obviously not a teenager. So, when **did you leave** school?

Alex: Five years ago.

Tom: And where **have you been** since then?

Alex: Well, I have had several jobs.

Tom: What.....the first?

Alex: I worked in a café for about a year. I needed to save some money.

Tom: Why.....money?

Alex: I wanted to travel a bit before I started studying.

Tom: Where.....to go?

Alex: Well, the Middle East, Latin America, Australia.

Tom: Good Lord! Andto all those places?

Alex: No, not yet. I have been to Brazil and Peru so far. And I spent some months in Armenia.

Tom: What.....there?

Alex: I stayed with some friends near Yerevan. It was wonderful.

Tom: You are very lucky. And now you want to come to college.some pictures to show me?

Alex: Yes, do. I have a small portfolio here.

Tom: Where.....this work?

Alex: Mostly in Armenia.

Tom: Whyany in South America?

Alex: I didn't have time. And I was travelling light. I just did some pencil sketches.

Tom:them here with you?

Alex: They are at the back of the portfolio.

Tom: Well, Alex, I am very impressed. When.....interested in painting and drawing?

Alex: I think I always have been.

Tom: I can believe that. Will you come with me? I want to show this work to my colleagues right away.

Alex: Of course. Thank you very much.

Տրված բառերով նախադասություններ կազմել.

Օրինակ **He, in, Miami, last, Tuesday, with his friend, arrived.**

He arrived in Miami with his friend last Tuesday.

Կազմել նախադասություններ ըստ նմուշի.

A. Mary showed me her new gloves yesterday.

B. Did you like them.

A. Yes, I did.

(A. hat, coat, watch, B. it, it, it)

Տրված բառերով կազմել հարցեր. Օրինակ՝

a) **Jim/ at home/ last night. Was Jim at home last night?**

Տրված բառերով կազմել ժխտական նախադասություններ.

Օրինակ՝

a) **Kevin and Mel / in class yesterday. Yesterday Kevin and Mel weren't in class.**

Տեղադրել փակագծերում տրված բայերը.

Օրինակ՝ Harry: You (to get up) early this morning, didn't you?

Dan: Yes, I (to do). I (to get up) at five.

Փոխակերպում (Transformation).

ա. Ընդգծված բայերը փոխարինել Past Indefinite-ով կամ Present Perfect-ով: Օրինակ՝ She **feels** fine. She **felt** fine.

She **goes** shopping. She **has gone** shopping

բ. Կազմել նախադասություններ, օգտագործելով հուշումները և աղյուսակում տրված բայերը Past Indefinite ժամանակում.

Օրինակ՝ Leave. / Mr Mitchel / the house early in the morning.

Mr Mitchel left the house early in the morning.

գ. Արձագանքել տրված հրամաններից, գործածելով ուսումնասիրված բայական ձևերը: Օրինակ՝ Go and see that movie. I have already seen it. I saw it the day before yesterday.

դ. Ընկերոջից տեղեկանալ, թե որտեղ, երբ և ինչու են տեղի ունեցել այն գործողությունները (իրադարձությունները), որոնց մասին խոսք է գնում.

He went to the party. **When did he go?**

He bought the electric toaster last week. **Where did he buy it?**

The accident happened in Main Street. **Why did it happen?**

ե. ճշտել, թե երբ են տեղի ունենում նշված գործողությունները.

Օրինակ՝ I saw Nick in the language laboratory. **When did you see him?**

զ. Փոխել իրավիճակն այնպես, որ հնարավոր լինի գործածել **Past Indefinite**, գործածել ընդգծված բայերը: Օրինակ՝

A DAY IN THE LIFE OF MRS GREEN.

Mrs. Green is a famous writer. She usually gets up at 6.00. She goes to the bathroom and then she puts on her clothes. After that she has breakfast and reads the newspaper. Then she makes her bed. From 7.00 to 10.00 she sits in the living-room and watches television. Then she goes shopping. At 1.00 she comes home and eats her lunch. After lunch she begins work. She writes from 2.00 to 9.00. She drinks a lot of tea. Then she meets her friends at a night club.

MRS GREEN'S DAY

Yesterday was a normal day for Georgina Green, the writer. She got up at 6.00.

է. Ուղղել սխալները.

- * He **has done** his lessons yesterday. He **did** his lessons yesterday.

- * Nick liked not the book Tom had given him to read.
- * Liked you the film you have seen last week.
- * He has many mistakes made in the last dictation.
- * Where did you went last night?
- * I didn't knew the answer.
- * Harry maked a lot of noise.
- * Took you your medicine?
- * When have you arrived here?

Կարդալ դիմումը: Գտնել և ուղղել թույլ տրված յոթ քերական-
նական սխալները:

Dear Mr Smith,

I would like to apply for the job of shop manager which I **see** /
saw advertised in the local paper.

I am twenty years old. I am born in Yerevan but my family has moved to the USA when I was twelve and I am living here ever since. I have left school three years ago and since then I am having several jobs in shops. For the past six months I am working in Halls department store. The manager says he is willing to give me a reference. I speak Armenian and English fluently and I have learnt German since I have left school, so I speak some German too.

I hope you will consider my application.

Yours sincerely,

Aram Minassyan

Ընդլայնում (Expansion).

Ավարտել նախադասությունները ցանկացած համապատաս-
խան ժամանակի մակբայներով: Օրինակ՝

Today is the 14-th of June. I bought this book **two weeks ago**.

I have had this book **since June 1**. I have had this book **for two weeks**.

I first met our teacher in ...

I have known him/her since ...

I have known him/her for ...

Բուն խոսքային փուլ. Նկարագրել արձակուրդ: Կարդալ տեղեկություններ Ջիմի և Ալիսոնի արձակուրդի վերաբերյալ:

QUESTIONS	JIM	ALISON	ME
Where/go?	Kenya	England	
When/go?	last June	last October	
How long/stay?	three weeks	one week	
How/travel?	plane	train	
Where/stay?	a tent	a hotel	
What/do?	took photographs of wild animals	went walking in the mountains	
What/see?	elephants, lions, giraffes, not any crocodiles	not the Loch Ness Monster	

Լրացնել հարցերը Ջիմի արձակուրդի վերաբերյալ և գրել կարճ պատասխաններ: Օրինակ՝

1. Where did he go?

To Kenya.

2. When _____?

3. How long _____?

4. How _____?

5. Where _____?

6. What _____?

7. What _____?

8. Did _____?

Yes, I did.

Լրացնել տեքստը Ջիմի արձակուրդի վերաբերյալ.

Last June Jim (1) ...to Kenya for three weeks. He (2) ... by plane and he (3) in a tent. He (4) ...photographs of wild animals. He (5) ...some elephants, lions and giraffes, but he (6) ...any crocodiles. He (7) ... the holiday very much

Գրել Ալիսոնի արձակուրդի մասին:

Մոտավորապես 50 բառով գրեք ձեր անցած արձակուրդի մասին:

Կրճատում (Compression). Օրինակ՝ կրճատել նախադասության հավելյալ անդամները, թողնելով միայն նախադասության արտահայտած հիմնական գաղափարը:

My friend Nick said he had seen that film with Bob two days before at the Odeon.

“ **My friend, said, with Bob, two days before, at the Odeon**”

կրճատվում են, մնում է միայն **Nick saw that film.**

Հարց-պատասխան վարժություններ.

Այո/ոչ հարցեր և կարճ պատասխաններ. Օրինակ՝

A. Do you usually work eight hours a day?

B. Yes, I do.

A. Did you work eight hours yesterday?

B. No, I didn't. I worked twelve hours.

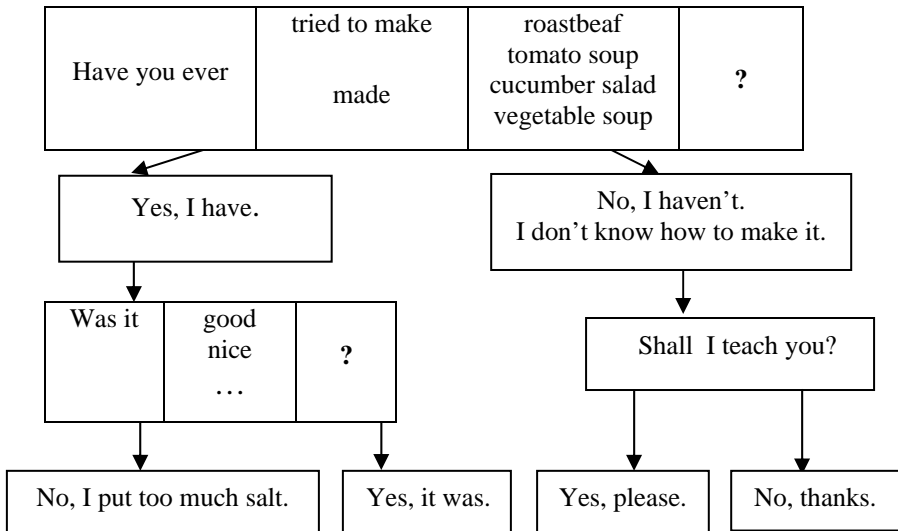
1. Does Ann usually drive to work?

2. Yes, _____ .

A. Did she _____ yesterday?

B. No, _____ .

Հարցրու ընկերոջդ՝

Պատասխանել հարցերին ըստ նմուշի: Օրինակ՝ Does he go for a walk in the evening? He usually does, but he didn't go for a walk last night.

Կազմել հարցեր տեքստի վերաբերյալ.

GEORGE WASHINGTON (1732-1799)

He was the first President of the United States. He became President in 1789, eight years after the American War of Independence.

His early life.

George was born in Virginia. His family owned a big farm and had slaves. George didn't have much education. During his life he had three jobs: he was a farmer, a soldier, and a politician. He loved the life of a farmer. He grew tobacco and owned horses. He worked hard but he also liked dancing and going to the theatre. In 1759 he married a widow called Martha Custis. They were happy together but didn't have any children.

His later life.

He was Commander-in-Chief of the army and fought the British in the war of Independence. When the war ended in 1781 he was happy to go back to the farm but his country wanted him to be President. Finally, in 1789, he became President, and gave his name to the new capital city. He started the building of the White House, but he never lived in it. By 1797 he was tired of politics. He went back to his farm and died there two years later.

1. How many jobs did George Washington have?
2. When did he become President?
3. What did he like doing in his free time?
4. Did George and Martha have any children?
5. What did he build?
6. How long was he President?
7. Do you know any famous leaders in Armenia?
8. What did they do?

Կազմել հարցեր այն կարևոր իրադարձությունների վերաբերյալ, որոնք տեղի են ունեցել 20-րդ դարի ընթացքում: Ի՞նչ է տեղի ունեցել աշխարհում և Հայաստանում: Օրինակ՝

When did the First World War (the Second World War) begin/end?

When did the first person walk on the moon?

When did Armenia gain Independence?

When did Armenia become a member of the UNO (Council of Europe)?

Աշխատանք զուգընկերոջ հետ: Տալ հարցեր, որոնք սկսվում են When did you last...? մոտևորով և պատասխանել դրանց: Տալ մեկ

ուրիշ հարց ավելի շատ տեղեկատվություն ստանալու համար:
Օրինակ **When did you last have a holiday? Last August. Where did you go? To Spain.**

have a holiday • go to a party

see a video • lose something

go shopping • write a letter

give someone a kiss • get a present

take a photograph • have dinner in a restaurant

Պատմել դասարանին, թե ինչ ինացաք ձեր զուգընկերոջ մասին:

ԽՈՍՔԱՅԻՆ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԶԱՐԳԱՑՆՈՂ ԿԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ուսուցման գործընթացում խոսքային կարողություններ զարգացնող վարժություններին մեծ տեղ է տրվում, քանզի այս փուլում ամբողջությամբ իրականացվում են գիտելիքները, հմտություններն ու կարողությունները: Նշված որակները դիտվում են որպես օտար լեզվի հաղորդակցական ունակությունների անքակտելի բաղադրամասը: Այս փուլում սովորողը կատարում է բարդ գործողություններ՝ ուղղված լեզվական միջոցների ընտրությանը, վերլուծությանը, կապակցմանը, տեղեկատվության փոխակերպմանը, դրսևորելով ինքնուրույնություն և ստեղծագործական մոտեցում:

Քերականական երևույթների գործածությունը բանավոր հաղորդակցման նպատակով ենթադրում է սովորողների ինքնուրույնության տարբեր մակարդակներ, ըստ որի առանձնանում են՝

- Վարժություններ, որոնք ունեն լեզվական նյութի հենարան (բանալի բառեր, քերականական գծապատկերներ):
- Առանց հենարանի կատարվող վարժություններ:
Ստորև տրվում են հաղորդակցական տիպի տարբեր վարժություններ.

ա. Նախադասությունները դասավորել այնպես, որ ստացվի կապակցված տեքստ: Օրինակ՝

MARK TWAIN

1. He left school at an early age because he had to work for a living.
2. During those years he wrote a few humorous stories.
3. For a few years he worked as a printer for his brother's paper.

4. Samuel Langhorn Clemens was born in a small village of Florida, on November 30, 1835.
5. A New York periodical published one of them.
6. Sam spent his boyhood on the West bank of the great Mississippi River.
7. In February 1863 he adopted the pseudonim “Mark Twain “.
8. In 1865 “ The Jumping Frog “, his first book of humorous stories was published.
9. Mark Twain died in 1910.
10. In 1876 he published his world famous book “The Adventures of Tom Sawyer” and
11. In 1862 he began to work for the Virginia City paper as a reporter and a humorist.

բ. Աղյուսակների մեջ տրված ցրված տեքստը հավաքել ըստ հերթականության. (jig saw test).

He went upstairs for a rest,
but he was tired and fell
asleep.

He was hungry, so he
ate all the cheese.

Then he went into the
kitchen.

On June 1, 1992 a French
burglar broke into a house
in Paris.

When he woke up the next
morning, there were four
policemen around the bed.

He was very thirsty, so he
drank both bottles and then
felt sleepy.

He opened the fridge and
saw some cheese.

He went into the living room
and stole two pictures.

Next he saw two bottles
of Coca.Cola.

գ. Կարդալ Նիկի ցուցակն այն մասին, թե ինչ պետք է անի նա նախքան արձակուրդի գնալը.

NOTES

Book hotel +
Check the timetable +
Invite Tim –
Borrow a guide book+
Look at the map+
Buy a ticket –
Pack my suitcase –
Choose my clothes –

դ. Հարց-պատասխան վարժություններ.

Օրինակ՝ կազմել հարցեր Նիկի ցուցակի վերաբերյալ.

- a) (hotel) **Has he booked the hotel?**
- b) (Tim) _____
- c) (map) _____
- d) (suitcase) _____
- e) (timetable) _____
- f) (guide book) _____
- g) (ticket) _____
- h) (clothes) _____

Խոսել այն մասին, թե Նիկը ինչ է արել և ինչ չի արել.

- a) (hotel) **He has booked the hotel.**
- b) (Tim) **Nick hasn't invited Tim.**
- c) (map) _____
- d) (suitcase) _____
- e) (timetable) _____
- f) (guide book) _____
- g) (ticket) _____
- h) (clothes) _____

ե. Վերարտադրել տեքստը ճիշտ հերթականությամբ:

Ուսումնասիրել տեքստի բովանդակությունը և ասել, թե որտեղ, երբ, ինչ հանգամանքներում են տեղի ունեցել իրադարձությունները: Օրինակ՝

PENNY'S ACCIDENT

A dog ran in front of her.
 She lay there unable to move.
 She went for a cycle.
 The car skidded and narrowly missed hitting her.
 She cycled down hunter's Hill.
 It started to rain.
 A car came around the corner at speed.
 She braked sharply.
 The motorist stopped the car and came to her aid.
 She fell to the ground.

Որոշել գործողություններն ըստ տևողության.

Which actions lasted several minutes	Which actions happened quickly or suddenly
She went for a cycle.	It started to rain.

Պատմել, թե ինչ չէք արել երեկ և արել եք այսօր: Օրինակ՝
 It was sunny yesterday. I didn't take an umbrella with me. It is rainy today. I took an umbrella with me. I have taken an umbrella with me.

I was sad yesterday. My friends didn't come to see me. I am happy today. My friends came to see me. My friends have come to see me.

Պատմել տեքստը՝ սկսելով **Yesterday** մակբայից.
 Օրինակ՝ I usually get up at 7. 30 but yesterday I got up at 8.

EVERY DAY.

I get up at 7.30a.m. Then I take a shower. Afterwards I put on my clothes and go to breakfast. I eat cereal, toast and eggs. I drink a glass of milk too. Then I study for half an hour. I leave the house at 8.45 and meet my friend at the corner. We walk to school

together and talk about different things. We arrive there at 8.58. We run into the class-room quickly and wait for the teacher. All of the students laugh and tell jokes until 9 o'clock. The teacher comes at nine and shuts the door. The students become quiet. First the teacher asks questions about the assignment. Later he talks about the new lesson and teaches the students new words. They listen to him carefully. Then they practise the new words. At the end of the hour he gives the assignments for the next day. I attend my other classes between ten o'clock and noon. I have my lunch in the cafeteria with John. We work at the library in the afternoon. I return home at 4.40. Then I take care of many little things around the house. After dinner I watch television for an hour. Then I spend two hours on my lessons for the next day.

Ե. Հարցրեք ձեր հայրիկին կամ մայրիկին իր մանկության մասին: Հետո գրեք տասը նախադասություն այդ մասին: Օգտագործել տրված և ձեր սեփական գաղափարները: Օրինակ՝
 born live brother/sister parents house/flat kindergarten primary school.

My father was born in 1958 in Baku. His father was a doctor. His mother was a teacher. After the massacre in 1988 he came to Yerevan with his parents. He met my mother in Yerevan and fell in love with her. They got married and a year later I was born.

Բառերը դնել ճիշտ հերթականությամբ և պատմվածք կազմել անցկացրած արձակուրդի մասին: Օրինակ՝

1.

to Italy

my holiday

I went

for

2.

my parents

went

brother

I

and my little

with.

3.

was

fantastic

It

there.

4.

The

great too

was

weather.

5.

swimming

day

We

every

went.

6.

was

fun.

That

a lot of

We

գ. Խոսել սեփական մանկությունից: Յուրաքանչյուր ուսանող լրացնում է հարցաշարը: Այնուհետև նրանք հարցնում են միմյանց իրենց մանկության մասին:

Can you remember your childhood? Answer the following questions, then ask your friend. You can answer whatever you want.

Were your parents strict? You. Your friend.

Did your parents beat you?

Did they help you to do your homework?

Where did you go for a walk with your father?

When did you go to bed?

What presents did you get on your birthday?

How did your parents punish you?

Did your friends try to catch up with you?

What did you like and what did you dislike?

How would you behave today?

Գրեք ձեր կենսագրությունը:

ԴԵՐԱՅԻՆ ԽԱՂԵՐ

Դերային խաղերին մեծ տեղ է տրվում ժամանակակից մեթոդական գրականության մեջ որպես հաղորդակցական կարողությունների զարգացման արդյունավետ միջոց Դերային խաղերը քերականական նյութի ակտիվացման գործընթացը մոտեցնում են իրական հաղորդակցման պայմաններին:

Դերային խաղերի կազմակերպումը ենթադրում է այնպիսի խոսքային իրադրությունների ստեղծում, որոնք ընդգրկում են իրական իրադրությունների հետ կապված առաջադրանքներ: Դերերի բովանդակությունը պայմանավորված է առաջադրանքի բնույթից:

Ստորև բերվում են դերային վարժությունների որոշ օրինակներ, որոնք պահանջում են որոշակի ժամանակային ձևերի գործածություն:

Ենթադրենք, թե դուք ուզում եք՝

- *մեկին հաղորդել տեղեկատվություն*. “Գաղտնիքը” (Secret) փոխանցվում է շղթայով, զույգերով կամ փոքր խմբերով:

Օրինակ՝ Nick used a crib and got an excellent mark for the test.

- *պատմել ընկերներին*, թե ինչ եք լսել, թաքցնելով, թե որտեղ եք եղել: Խաղը կոչվում է «Չենք ասի, թե որտեղ ենք եղել, այլ կպատմենք, թե ինչ ենք լսել»:

Օրինակ՝ I spoke to Nick yesterday. He looked very pale. He had a sharp pain in his right side. He said the doctor was going to operate on him in two days. Where did you see him? Did you see him at his place? (At his office, in the park, at the hospital) Yes, I did. No, I didn't.

- *լսել հաղորդումը* և մնջախաղի օգնությամբ ցուցադրել, որ հասկացել եք ասածը: Խաղը կոչվում է «Ուր ենք եղել, չենք ասի, ինչ լսել ենք, կցուցադրենք»:

Օրինակ՝ Մի ուսանող պատմում է, որ եղել է, ասենք, կենդանաբանական այգում: Մեկ ուրիշը մնջախաղի օգնությամբ ցուցադրում է, թե ինչ է հասկացել:

I saw a lot of wild animals there. The lion looked very proud. One could say that he really was the king of animals. The tiger seemed to be hungry. There was a hungry look in his eyes. He ate everything we threw into his cage. The monkey seemed to be nervous. It made indistinct sounds, but it was clear that it was dissatisfied by something. The snakes were disgusting. It was unpleasant to look at them. However, I enjoyed my visit greatly.

- *ուղղեք ձեր գրուցակցին*, որը մեկնաբանում է իր գործողությունները կամ ինչ-որ իրադարձություններ, բայց շփոթում է դրանք: Խաղը կոչվում է «Ցրվածը» (Absent-minded).

Օրինակ

- A. Where is the salt?
- B. It is in the cupboard. I put it there five minutes ago.
- A. It isn't there.
- A. Do you mean I haven't put it there?
- B. Yes, I do. You have put the salt into the refrigerator. You are so absent-minded!
- *որոշել ասվածի ճշմարտացիությունը* («Եիշտ-սխալ» խաղը (true-false):

Մարգարետ Թետչերի կենսագրությանը ծանոթանալուց հետո ուսանողներից մեկը հաղորդում է կատարում, որտեղ տրվում են սխալ փաստեր: Մյուս ուսանողը ուղղում է սխալները:

MARGARET THATCHER (1925-)

She was the first woman prime minister in Europe. She became Prime Minister of Britain in 1979. She was born above a shop in the small English town of Grantham. Her father, Alfred Roberts, was a grocer. He worked very hard for little money. Margaret also worked hard and she went to Oxford University, where she studied chemistry. In 1951 she married Denis Thatcher, a rich businessman. They had twins, a girl and a boy. The love of her life was politics. She didn't have much time for other interests. She said she only needed four hours' sleep a night. She became a politician in 1959, leader of the Conservative Party, in 1975, and Prime Minister of Britain four years after that. She had a strong personality. A lot of people were afraid of her, and she was called "The Iron Lady". In 1984 Irish terrorists bombed her hotel, but she survived. She was Prime Minister for eleven years. She finally resigned in 1990, but she didn't want to, and she was in tears when she left 10, Downing Street.

Margaret's father was a doctor and lived in London.

I think you aren't right. Her father wasn't a doctor, he was a grocer. They didn't live in London. They lived in Grantham.

She went to London University and studied Law.

She married a famous actor and had three children

She was the leader of the Labour Party.

She was a kind woman and everybody loved her.

She resigned, because she was tired of hard work and she was very glad to leave 10 Downing Street.

- Փորձեք կռահել միմյանց մտքերը: Մի խաղացող սկսում է նախադասությունը, մյուսները ավարտում են այն: Խաղը կոչվում է «Կարդում ենք մտքերը»:

Օրինակ՝ Yesterday I went to the booking-office. You wanted to book tickets for the plane. No, I didn't. You wanted to book tickets for the train. Yes, I did.

- Ընտրել այն նամակները, որոնք եկել են երեկ, երեկ չէ առաջին օրը, մեկ շաբաթ առաջ: Խաղը կոչվում է «Նամակների տեսակավորում»:

Օրինակ՝

This letter is from my aunt Sally. I got it a week ago. She wanted me to go and have dinner with her on Sunday but unfortunately I couldn't. I had a terrible headache. This one is from Tom. I got it two days ago. He writes that he has loved me all his life. I have known him all my life. We were neighbours. We went to the same school. He is at Oxford now. He is the best boy I have ever known but I don't love him. This one is from Dick. I got it yesterday. Dick went to Australia last year to make a fortune. He writes that he has earned a lot of money and when he returns, we shall get married. I have missed him a lot. I am looking forward to seeing him.

- Կազմել կոլեկտիվ պատմվածք (Story-Telling), կրկնելով նախորդ կապակցությունները և ավելացնելով ձերը: Անցկացվում է « Չնագունդ» խաղի սկզբունքով:

Օրինակ՝

Yesterday we had a *guest*. His name is Aram. He has come from *Argentina*. He has worked at the *Armenian Embassy* for two years. He knows three foreign languages: *English, German and Spanish*. He told us a lot of interesting things about *his life and work in Argentina*. His wife taught English *at the Embassy school* and his children *went to school*. They learned well and got *good marks*. He said there was a large *Armenian community in Buenos Aires* and he took an active *part in the social work of the community*. He said he had come to Armenia *for a holiday* and was going to return to *Argentina to continue his work*.

- Գտնել և ուղղել տեքստի սխալները: Խաղը կոչվում է «Սրբագրիչ» (Corrector):
Օրինակ`

Then and Now.

Twenty years ago few people *have realized / realized that computers were about to become part of our daily lives. This short period of time *have seen enormous changes, in business, education and public administration. Jobs which *have taken weeks to complete in the past, are now carried out in minutes. Clerks who *had spent all day copying and checking calculations are now freed from these tasks. In offices, the soft hum and clicking of word processors *replaced the clatter of typewriters. Schoolchildren *became as familiar with hardware and software as their parents *have been with pencils and exercise books. Computerization of public records *enabled government departments to analyze the needs of citizens in detail. Some of us may wonder, however, whether life really *improved as a result of these changes. Many jobs *have disappeared, for example, when intelligent machines *have taken over the work. Employers complain that clerical staff * became dependent on calculators and cannot do simple arithmetic. There are fears that governments * hasn't done enough to ensure that personal information held on computers is really kept secret. Certainly many people may wonder whether the spread of computers *have brought us as many problems as it *solved.

- Լսել և մեկնաբանել զրուցակցի խոսքը: Խաղը կոչվում է «Մեկնաբան» (Checker):
Օրինակ`

Conference Report.

A participant of the conference is talking on the telephone.

The conference is very successful. The seminars and talks are interesting. It is clear that all the speakers have prepared their material well. There have been however, a number of administrative problems. When we arrived we discovered that the hotel manager had reserved the wrong room for us and we didn't have enough space. He couldn't let us have another room, because it was given to

another group, even bigger than ours. We suspect that he has lost our letter.

Checker. You should leave that hotel and find a better one. We don't recommend using that hotel again.

- «Ալիբի» դերային խաղը նարզում է Past Indefinite ժամանակը: «Խուզարկուները» հարցաքննում են «կասկածյալներին»: «Խուզարկուների» նպատակն է հերքել ալիբին:
Օրինակ`

A Perfect Alibi. A False Alibi.

“At the time the murder was committed, I was travelling on the 8 o'clock train to London”, said the man.

“Do you always catch such an early train?” asked the inspector.

“Of course, I do” answered the man. “I must be at work at 10 o'clock. My employer will confirm that I was there on time.”

“Would a later train get you to work on time?” asked the inspector.

“I suppose it would but I never catch a later train.”

“At what time did you arrive at the station?”

“At ten to eight. I bought a paper and waited for the train.”

“And didn't you notice anything unusual?”

“Of course not.”

“I think you aren't telling the truth. I think you didn't catch the 8 o'clock train but that you caught the 8.25 which got you to work on time. You see, on the morning of the murder the 8 o'clock train didn't run at all. It broke down at Ferngreen station and was taken off the line.

Բուն խոսքային իրադրական վարժությունների կիրառումը մոտեցնում է ուսանողին հաղորդակցական բնական պայմաններին: Այս փուլում քերականական կառույցների գործածությունը սերտորեն կապված է տարբեր մտածական խնդիրների լուծման եղանակների հետ:

ՍՏՈՒԳՍԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ

Օտար լեզվի պարապմունքների համակարգի կարևոր բաղկացուցիչ մասն է կազմում ստուգումը: Ըստ ժամանակակից մոտեցման շեշտը դրվում է այն բանի վրա, թե ինչ են սովորել ուսանողները և ինչ կարող են անել (What have I leared and what do I know): Ստուգողական վարժությունների և առաջադրանքների նպատակն է խոսքային գործունեության մեջ ի հայտ բերել գիտելիքներն ու հմտությունները:

Գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ստուգումը օգնում է սովորողին զգալ իր հաջողությունները և թերությունները: Ստուգումը կապված է դասավանդման նպատակների հետ:

“Օտար լեզու” առարկայի հիմնական նպատակը բանավոր և գրավոր հաղորդակցական հիմք ստեղծելն է: Այդ պատճառով ստուգման կարևոր օբյեկտն է խոսքային գործունեությունը:

Մեթոդական գրականության մեջ ընդունված են ստուգման հետևյալ ձևերը.

- ա.** ընթացիկ,
- բ.** թեմատիկ,
- գ.** պարբերական,
- դ.** եզրափակող:

Սովորողների գործունեության ստուգումը իրականացվում է աշխատանքի բոլոր փուլերում. ժանոթացման, մարզման և խոսքային գործունեության կազմակերպման ընթացքում: Այն տալիս է հավաստի տեղեկատվություն ուսանողների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման մասին:

Դիդակտիկայում տարբերում են ստուգումը որպես արտաքին հետադարձ կապի միջոց և ինքնաստուգումը որպես ներքին կապի միջոց: Նպատակահարմար է ապահովել ստուգման և ինքնաստուգման փոխգործողությունը, մի կողմից դասախոսը ժամանակին տեղեկատվություն է ստանում ուսանողներին հանձնարարված առաջադրանքի կատարման մասին, մյուս կողմից՝ յուրաքանչյուր ուսանող անմիջական կապ է ստանում, որը թույլ է տալիս ուղղել ուսանողների ուսումնական գործողությունները:

Այսպիսով, ժանոթացման փուլում ցուցադրման և նոր նյութի բացատրման հետ մեկտեղ մտնում է նաև բայի ժամանակային ձևերի ընկալումը և ըմբռնումը և դրանց վերարտադրությունը: Այս փուլում ստուգումը իրականացվում է հարցերի և առաջադրանքների միջոցով, որոնք ուղղված են քերականական երևույթների այս կամ այն կողմի՝ յուրացումը հայտնաբերելուն, օրինակ, կամ ձևի,

կամ իմաստի, կամ գործածության, կամ էլ երեք ասպեկտները միասին: Ուսանողների խոսքային գործունեության նախապատրաստական փուլում ի հայտ է բերվում մտապահման և կարողությունների ու հմտությունների ձևավորման ճշտությունը, և անհրաժեշտության դեպքում դրանք ուղղվում են: Մեծ դեր են խաղում նմուշները, որոնք համեմատության չափանիշ են ծառայում են, այսինքն՝ ստուգումը իրականացվում է նմուշների և դրանց հետ կատարվող գործողությունների միջոցով: Ծանոթացման և վարժանքի փուլում ստուգում իրականացնելիս պետք է հաշվի առնել դրա յուրահատկությունը, չհամընկնող երևույթները ներմուծելիս հիմնվել նայրենի լեզվի վրա՝ համեմատելով չհամընկնող երևույթները նայրենի լեզվում գոյություն ունեցող համարժեքների հետ: Թարգմանական վարժությունները կիրառվում են ոչ միայն կանխելու համար փոխներթափանցումը, այլև կարևոր միջոց են քերականական երևույթների տիրապետման գործընթացում:

Մեր ձեռնարկում նաև փորձ է արվել հնարավորին չափ մոտեցնել ուսուցողական և ստուգողական առաջադրանքներն ու վարժությունները:

Օրինակ՝ ընտրության (multiple choice technique), կապակցման (matching technique), լրացման (close test) վարժությունները միևնույն ժամանակ հանդես են գալիս որպես ստուգման արդյունավետ միջոց:

14. Soars Liz and John., New Headway. Elementary.English Course (workbook). Oxford University Press. 2000.
15. Soars Liz and John., New Headway. Elementary. English Course (Student's Book). Oxford University Press. 2000.
16. Vince Michael., Elementary Language Practice. Macmillan Heinemann. English Language Teaching. Oxford.1999.
17. Taylor Grant., Learning American English. Yerevan. Publishing House NPCK. 1991.
18. Thomson A.J., Martinet A.V., A Practical English Grammar. Exercises 1 & 2. Oxford University Press.1986.

Չամակարգչային ձևավորումը՝ Վ.Բոյունովի անվան ԵրՊԼՀ-ի
համակարգչային կենտրոն (ղեկավար՝ դոց. Վ.Վ.Վարդանյան)

Չամակարգչային էջավորումը՝ Զ.Մ.Էլչակյան
Ս.Վ.Առաքելյան
Շարվածքը՝ Ս.Ս.Մարգարյան

Ստորագրված է տպագրության՝ 02.03.05
Չանձնված է տպագրության՝ .03.05

Տպաքանակ՝

«Լինգվա» հրատարակչություն
Երևանի Վ.Բոյունովի անվան պետական լեզվաբանական համալսարան
Չասցեն՝ Երևան, Թումանյան 42
Չեռ.՝ 53-05-52
Web: <http://www.brusov.am>
E-mail: yslu@brusov.am